

СЕКЦІЯ 5: КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І КРИМІНОЛОГІЯ

Отримання трансплантаційних матеріалів незаконним шляхом

Антонюк А.Д., студент 3-КА курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Кісілюк Е.М.*

На сьогодні вітчизняна трансплантологія перебуває у стані, який не викликає оптимістичних ілюзій, але становлення її як галузі у всьому світі велося складним, довгим і тернистим шляхом. Трансплантація як порятунок життя людини неможлива без альтруїзму, а вирішення її проблем - без глибокого вивчення не лише медичних, але й юридичних, соціальних та моральних сторін.

Кримінальна відповідальність за порушення порядку трансплантації органів та тканин людини в науці кримінального права є особливо актуальною, але недостатньо теоретично розробленою що, безумовно, перешкоджає правильному й одноставному застосуванню правоохоронними органами закону про кримінальну відповідальність, а, певною мірою, й організації належної боротьби з цим злочином.

Останнім часом значного суспільного резонансу набули виявлені факти незаконного вивезення за межі України анатомічних матеріалів людини. Але ця досить нова для України реальність залишається поки що малодослідженою вітчизняними фахівцями. Очевидно, тому суспільний небезпеці подібних дій ще не дана належна правова, у тому числі, кримінально-правова та кримінально-процесуальна оцінка.

Чинний закон про кримінальну відповідальність передбачає покарання за порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини, за незаконну торгівлю органами або тканинами людини, за участь у транснаціональних організаціях, які займаються такою діяльністю, але нічого не говорить про переміщення таких матеріалів через митний кордон України. Однак за чинним законодавством, органи й інші анатомічні матеріали не належать до предметів, які заборонено вивозити за кордон. Ця проблема породжує необхідність визначення правового статусу трансплантатів, тільки тоді ця проблема отримає належне правове регулювання.

Також існує проблема щодо пересадки обличчя людини. В Кримінальному кодексі України має бути заборона на проведення трансплантації деяких органів і тканин людини, перелік яких необхідно встановити за пропозицією Міністерства охорони здоров'я у спеціальному нормативному акті. Заборона проведення такої операції має ґрунтуватися на етичних, моральних, психологічних та інших загальнолюдських позиціях.

Україна посідає друге місце в Європі після Молдови серед «чорних експортерів» людських органів. Законодавці та лікарі хочуть лібералізувати Закон про трансплантацію, вважаючи, що це врятує більше людських життів. У законі пропонується замінити «презумпцію незгоди» (за відсутності згоди донора чи родичів вважається, що вони проти трансплантації) на «презумпцію згоди» (родичі згодні, якщо відсутні їхні заперечення). Використання другої юридичної моделі, безумовно, полегшує вирішення проблеми отримання донорських органів і тканин для пересадки, але ця модель суперечить можливості реалізації природних невід'ємних прав людини. Презумпція незгоди з морально-етичної точки зору є більш прийнятним варіантом юридичного регламенту правомірності вилучення органів із тіл померлих

людей для трансплантації. Хочеться сподіватись, що оскільки наша держава взяла курс на гуманізацію суспільства, то в ній знайдуться сили, які дозволять вирішити нагальні проблеми в сфері трансплантології і Україна обов'язково досягне середньоєвропейського рівня спеціалізованої медичної допомоги хворим.

УДК 343.237: 343.36

Суб'єктивна сторона причетності до злочину

Беніцький А.С., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету ОДУВС

Суб'єктивна сторона причетності до злочину виражається в умисній формі вини. Вид умислу прямий. Винятком може бути лише потурання злочину у виді службової недбалості, коли невиконання або неналежне виконання певних службових обов'язків через несумлінне ставлення до них завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб. Однак до невиконання правових обов'язків психічне ставлення особи, яка потурає злочину, повинне бути умисним. У такому випадку суб'єктивна сторона потурача злочину характеризується змішаною формою вини.

Для особи, яка потурає злочину, характерним є усвідомлення того, що недбале виконання правового обов'язку з її боку може привести до вчинення злочину іншою особою. Такими можуть бути злочини проти власності, життя та здоров'я особи тощо. Потурач може лише припускати, які саме злочини можуть бути вчинені внаслідок його потурання.

Предметний зміст суб'єктивної сторони причетності до злочину, які вчиняються умисно, визначається обставинами, які усвідомлює особа, а саме: 1) те, що відповідний злочин вчиняється або вже вчинено іншою особою (іншими особами); 2) характер власної поведінки. Зміст інтелектуального моменту суб'єктивної сторони умисних видів причетності до злочину охоплює як усвідомлення характеру раніше вчиненого іншими особами предикатного злочину, так і усвідомлення суспільної небезпечності та протиправності скоєного діяння, яке відноситься до причетності. Для притягнення до відповідальності причетної особи необхідно, щоб вона знала про предикатний злочин. Наприклад, у диспозиції ст.ст. 198 та 209 КК України законодавець використовує формулювання «доходів, одержаних злочинним шляхом». Стосовно неповідомлення про злочин, а також потурання злочину також необхідною є обізнаність особи про готування або замах на злочин.

Цікаво відзначити, що деякі автори рекомендують виключити з диспозиції норми, яка передбачає відповідальність за придбання або збут майна, отриманого злочинним шляхом, таку ознаку, як «заздалегідь не обіцяне» [1, с. 129]. Однак із такою пропозицією навряд чи можна погодитись. У разі виключення словосполучення «заздалегідь не обіцяне» із диспозиції, зазначених кримінально-правових норм, будуть розмиватися межі між причетністю до злочину та співучастю в злочині.

Поінформованість особи про предикатне діяння, яке було вчинене або до якого готується злочинець, є однією з умов притягнення за причетність до злочину. Ступінь поінформованості залежить від різновиду причетності до